1237

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Поштарина плаћена у готову.

Млади борац

ОРГАН УЈЕДИЊЕНОГ САВЕЗА АНТИФАШИСТИЧКЕ ОМЛАДИНЕ СРБИЈЕ

Број 29 Година II — 11 МАЈ 1945 — ЦЕНА 1.— ДИНАР

ДЕВЕТИ МАЈ
ПРАЗНИК ПОБЕДЕ И СЛОБОДЕ

Маршал Југославије, друг Тито, одржао је 9 маја преко београдске радио станице говор поводом капитулације фашистичке Немачке. Маршал Тито је између осталог рекао:

Војници, подофицири и официри! Радници, сељаци и грађани!

Четрдесет девет мјесеци надчовјечанских напора и пролијевања крви наших народа уродило је плодом, уродило је пуном побједом наших народа у заједници са Уједињеним нацијама, у првом реду са Совјетским Савезом, Енглеском и Америком. Некада страшна и на око непобједива сила, данас је скршена. Побиједила је праведна ствар Уједињених народа над оним разорним силама које су хтјеле наметнути човјечанству неки нови поредак, поредак ропства и патњи. Овај најстрашнији рат у хисторији човјечанства коштао је десетине милиона људских жртава у Европи. Помахнитали њемачки, талијански фашизам и њихове крваве слуге, које су се нашле у свим европским земљама, истребљивали су у позадини мирно становништво, истребљивали су све оне који се нису мирили са судбином Хитлеровог такозваног »новог поретка« у Европи. Стотине логора типа Мајданека и Јасеновца, логора грозота и смрти, остаће на вјечна времена као језовита опомена свима народима да никада више не допусте понављање такве трагедије, да учине све да се узрочник те трагедије — фашизам у корјену уништи.

Војници, подофицири и официри Југословенске армије!

Партизани и партизанке!

Херојизам и пожртвовање од почетка рата 1941 године па до данас, под најстрашнијим условима у борби са неупоредиво надмоћнијим силама непријатеља, био је примјер за све поробљене народе у Европи. Ваша бесмртна дјела вјечито ће живјети у срцима наших народа и њихових будућих покољења. Попришта славних битака на Сутјесци, Зелен-Гори, Козари, на Неретви и тако даље, остаће вјечити споменици херојизма вашег и ваших палих другова. Они ће надахњивати будућа покољења наших народа како се воли своја отаџбина и како се умире за њу. Они ће бити споменици нашег народног поноса у борби за своју слободу и независност.

Нова Југословенска армија, армија искована у јеку најжешћих борби, армија коју сачињавате ви, истинска народна армија, која је извојевала такве сјајне побједе, мора остати и остаће непоколебљиви бранилац тековина наше надчовјечанске борбе. Наши народи Југославије, наша ослобођена браћа у Истри, Словенском Приморју и Корушкој, упиру у вас своје очи са дубоком вјером да ћете ви знати очувати њихову извојевану слободу.

Народи Југославије!

Срби, Хрвати, Словенци, Македонци, Црногорци, муслимани!

Освануо је дуго жељени дан кога сте ви са тако великом чежњом очекивали. Дошао је празник и на наше улице. Коначно је побијеђена највећа фашистичка сила у Европи — Њемачка, која је задала много јада и жртава нашим народима. Побијеђена је она сила која вас је хтјела поробити и истријебити. Вас су њемачки и талијански фашисти међусобно завађали да бисте се ви сами међу собом истребљивали. Али ваши најбољи синови и кћери надахнути љубављу према својој домовини и према вама, својим народима, спријечили су овај паклени план непријатеља. Умјесто међусобних раздора и непријатељстава, ви сте данас уједињени у једну нову и срећнију Југославију. Умјесто старе, корупцијом и бесправљем изнутра труле Југославије, ми данас имамо демократску федеративну Југославију равноправних народа. То је резултат ваше упорности, вашег пожртвовања и вјере у своју праведну ствар.

Синуо је велики дан мира и слободе. Долазе нови дани мирне изградње наше разорене земље. Сада треба да извојујемо нову велику побједу, да изградимо нашу разорену земљу и учврстимо нашу истински народну власт. Да учврстимо још више наше братство и јединство, тако да га више никада никаква сила неће моћи разрушити. И за ту побједу ће бити потребни огромни напори свих народних снага. И у том циљу треба уложити сав свој елан и пожртвованост као што су га улагали ваши синови, браћа и сестре на бојном пољу. Само максималним залагањем скратиће се рок обнове наше земље.

МАРШАЛ СТАЉИН

МАРШАЛ ТИТО

На дан ове велике побједе Уједињених народа над заједничким непријатељем мисли свих наших народа Југославије упућене су захвалношћу славној и непобједивој Црвеној армији — ослободитељици и њеном генијалном руководиоцу Стаљину. Упућене су са захвалношћу херојским народима Совјетског Савеза, који су у овој надчовјечанској борби дали највеће жртве. Упућене су нашим великим савезницима Енглеској и Америци и њиховим армијама, који су за побједу праведне ствари Уједињених нација дали велике жртве. Наше мисли упућене су свим оним народима који су се борили и патили у фашистичком ропству. На овај велики дан побједе упућене су мисли наших народа браћи по оружју и крви на Балкану, који су такође издржали велике патње од истог непријатеља и дали свој део у овој побједи.

Девети мај 1945 године јесте дан заједничке побједе, јесте заједнички празник свих Уједињених народа. Желимо да овај велики дан буде дан надахнућа и тежњи свих Уједињених народа ка трајном миру и међусобном разумијевању. Увјерен сам да тумачим жељу свих наших народа када кажем да би се народи Југославије осјетили срећни да и после ове велике побједе на бојном пољу влада међу Уједињеним нацијама иста једнодушност и разумијевање у миру као што је владала и у рату.

Упућујем свој позив свима заведеним који су служили са оружјем у руци окупатору, без обзира да ли се они налазе у четницима, усташама, домобранима и тако даље, да одмах положе своје оружје и предају се најближим властима. У исто време изјављујем да народи Југославије — градитељи новe срећније Југославије, неће дозволити никоме да их омета у њиховим напорима у тој изградњи. Са свима онима који би то продужили наш народ и наша војска ће немилосрдно поступити.

Наређујем свим војним јединицама, ма гдје се оне налазиле, да смјеста разоружавају све оружане формације које су досада биле у служби окупатора или које би се покушале формирати мимо Југословенске армије. Наређујем да се сав ратни материјал: лако и тешко наоружање, магацини са ратном спремом и храном, војни и други објекти, одмах предају јединицама Југословенске армије.

Да живе наши велики савезници Совјетски Савез, Енглеска и Америка!

Да живи непобједива Црвена армија — ослободитељица и њен велики вођа Стаљин!

Да живе армије наших савезника Енглеске и Америке и свих Уједињених нација!

Да живи славна Југословенска армија, понос народа Југославије!

НАШ ПРАЗНИК

Никакве речи, ни митраљези, ни топовске салве, ни ватромети ни звона са црквама не могу исказати колика је радост народа.

Оно за чим се четири дуге и тешке године жудило, што се чекало и о чему се мислило, за што се борило, о чему се некад са уздахом а некад са песмом у јуришу и на раду говорило — најзад је дошло. Толико хваљена »непобедива« немачка војна сила најзад је под ударцима Црвене армије и великих савезника положила оружје и престала да постоји. За убијање и плачку, за крв и сузе, за мучења и част скоро свих европских народа немачке разбојнике стигла је заслужена судбина. Они који су свуда сејали само смрт и пустош, жању сада поред смрти и пакао. Црвена армија и савезници побринуће се већ да их тамо сместе.

Од Стаљинграда до Берлина има 2.000 километара. Тај пут је обележен немачким лешевима. Атлантски океан далеко је од Лабе 1.100 километара. И тај пут је обележен немачком крви. У Југославији, Албанији и Грчкој сваки друм, свака пруга, а у неким крајевима и свака чука постали су гробови за немачке лешинаре. Четири године је хитлеровска чизма бахато газила по европским земљама и надувени швабо, као претставник »више« расе и »више« културе клао невину децу, убијао жене и старце по градовима и селима, уништавао људе у концентрационим и заробљеничким логорима. Четири године је у поробљеним земљама одјекивао јаук и плач али и пламени позив свим људима света да што пре униште фашистичког разбојника.

У очима напаћених и измучених људи и жена ослобођених земаља, у очима херојских бораца-партизана и ослободилачких војски опет су се појавиле сузе. Овога пута то нису сузе које оплакују изгубљено које заветују на још немилосрднију борбу, сузе ватрене мржње према непријатељу. Овога пута то су сузе радоснице, сузе љубави за борце-ослободиоце и рушиоце немачког фашистичког гнезда, одакле су полудели фашисти бљували уништавајућу ватру за човечанство, сузе љубави за Црвену армију, за великог Стаљина и савезнике који коначно уништише организовану фашистичку ратну машину у Европи.

Словенски народи са поносом гледају у свог најстаријег брата, у велики руски народ, који је поднео највеће терете и дао највеће жртве у борби за одбрану човечанства од немачког империјализма, који је спасао словенске народе од потпуног уништења. Наш народ је и раније говорио »мајка Русија«. Сада је она као права мајка дошла да заједно са осталим совјетским народима, са славном Црвеном армијом пружи нашој Армији драгоцену помоћ и да заједно са савезничким армијама и нашом Југословенском армијом доведе разбојничке хитлеровске банде до капитулације. Наша захвалност за огромну помоћ нашој борби и за одлучујуће ударце по немачкој војној сили најбоље ће се изразити ако до краја уништимо све остатке фашизма и реакције у нашој земљи, ако уништимо све непријатеље народа, све непријатеље Совјетског Савеза, ако уништимо сваку клицу за стварање поновног пљачкашког напада на СССР.

Немачка је капитулирала. Са гордошћу наши људи изговарају те речи. Они у капитулацији Немачке гледају и свој допринос. Они памте небројене непријатељске офанзиве, и глад, и зиму, и битке без муниције, и дуге маршеве. Они памте најбоље синове наших народа, који су дали саме себе у борби за ослобођење. Они памте и Бањицу, и Јајинце, и Јасеновац, и Градишку и вешала на Теразијама. Када су Немци били код Стаљинграда и на границама Египта, они су у нашој земљи морали да сахрањују своје мртве. А када су са тих положаја морали да се повлаче пред надмоћи савезника, они су и у нашој земљи морали да повећавају број својих дивизија. Све се то не може никада заборавити. Због тога капитулација Немачке изазива у нама гордост, јер можемо смело свакоме погледати у очи и показати наше резултате у току овога за човечанство најопаснијег рата.

Немачка 1945 године не капитулира по први пут. Она је до сада више пута повела освајачки рат и више пута капитулирала. Немачка је капитулирала и 1918 год. Али овога пута у борби са фашистичком Немачком наши су народи не само водили успешну борбу са непријатељем, већ и разголитили све домаће издајнике и помагаче непријатеља и на тај начин себи омогућили стварање праве народне власти, која ће му убудуће боље осигурати безбедност и заштиту. Немачка не капитулира по први пут, али ми по први пут стварамо и градимо своју народну државу коју ћемо уредити тако да онемогућимо живот свим немачким чанколизима. Немачка не капитулира по први пут, али наши народи по први пут добијају у оквире граница своје државе оне земље које су њихове: Трст, Ријека, Истра и Горица по први пут улазе у састав својих матица Словеније и Хрватске. Немачка не капитулира по први пут, а ни италијански империјалисти се не боре по први пут да опет отму наше земље. Али овога пута ће они задњи и последњи пут добити наш одговор, јер нема више њиховог главног упоришта, нема више хитлеровске Немачке.

Немачка је капитулирала а демократска федеративна Југославија, под вођством свога великог маршала Тита смело корача напред, заједно са свим демократским народима у срећну будућност.

На наше је улице дошао празник.

Ј. Марјановић

Сломљено је дрво фашизма

КАПИТУЛАЦИЈА НЕМАЧКЕ

Смртно рањена фашистичка звер, која је већ недељама била у ропцу, дотучена је у својој јазбини. Крвни непријатељ целог слободољубивог човечанства, изазивач најстрашнијег империјалистичког рата, нацистичка Немачка, безусловно је капитулирала. Поробљени европски народи су дефинитивно ослобођени тешке море, која их је годинама притискивала. Уништењем Немачке као државе коначно је уклоњена прва и највећа препрека за организовање трајног светског мира.

У тренутку капитулације Немачка оружана сила била је уништена. После предаје двеју највећих армиских група, жалосни остаци немачких армија, који су још пружали известан отпор на појединим отсецима фронта, били су у расулу. Опкољени са свих страна, они су сигурно ишли у сусрет свом уништењу. Док је при крају првог светског рата Немачка понудила предају да би избегла војничку катастрофу и окупацију целе своје територије од стране савезника, сада, на завршетку другог светског рата, нацистичка Немачка је капитулирала тек пошто ју је већ задесила катастрофа и пошто је губитком скоро целе своје територије престала да постоји као држава. После више од пет година и осам месеци немилосрдног рата, који је углавном водила ван својих граница, рата у коме је безобзирно употребљавала сва дозвољена и недозвољена сретства, Немачка је тучена на својој територији. Тотални рат је довео Немачку до тоталне пропасти.

У овом последњем чину, Немачка трагедија у режији Хитлера и Гебелса претворила се у јевтину комедију, чији би призор изазвао само презрив смех да нацистички злочини, који су откривени у Белзену, Бухенвалдеу и Дахау, нису изазвали у нама осећање беса и гнушања и жељу за праведним кажњавањем злочинаца. Вагнеровски декор Трећег немачког царства, које се распало под ударцима савезника, изгледа да није деловао на нацистичке вође. Они су показали врло мало жеље да херојски умру. Верни примеру свога вође, који је нестао под прилично сумњивим околностима, неки нацистички прваци, захваћени талласом напасног умирања, покушавају да на сваки начин неприметно сиђу са политичке позорнице и пређу у илегалност, како би избегли заслужену казну, а по могућству и даље наставили свој рад, док се други нацистички прваци радо предају савезницима и понизно нуде своје услуге.

Немачки народ је и под новим околностима остао доследан свом, могло би се рећи, урођеном опортунизму. Добро дресиране, навикле да се покоравају свакој власти, немачке масе и не помишљају на учествовање у ма каквом покрету отпора, већ се упињу да се прилагоде новим приликама.

Поред непознавања психологије свог сопственог народа немачки властодршци су показали и пуну неспособност процењивања међународне политичке ситуације. После неуспелог покушаја да слабљењем западног фронта, које је имало за последицу улазак англо-америчким армија у срце Немачке, компромитују одлуке о разграничењу окупационих зона, које су донете на Кримској конференцији, нацистички вођи су покушали да једностраном понудом безусловне капитулације поколебају сложност савезника. Међутим, тај наивни покушај нашао је достојан одговор у одбијању западних савезника да приме капитулацију. Ни делимична капитулација појединих армиских група, које су се налазиле изоловане у великим оперативним казанима, није имала жељено политичко дејство, пошто је савезничко вођство и овом приликом одбило да прими предају оних немачких армија, које су држале фронт према совјетским трупама. Тек када је цела Немачка пала у руке савезника, немачки генерали и партиски прваци најзад су изгубили своје уобичајено ведро и оптимистичко расположење и увидели да је ситуација безнадежна и да је очајнички отпор у току последњих месеци, који је немачки народ платио милионима жртава, био узалудан. Они су били немоћни пред догађајима који су се развијали вртоглавом брзином. Њима је преостало једино да прихватањем безусловне капитулације оформе постојеће стање ствари и они су пожурили да то учине..

Прихватањем безусловне капитулације од стране немачких властодржаца рат је завршен свега неколико дана раније него што би био завршен да је дошло до настављања војних операција. Немачка ратна машина била је коначно сломљена. Спајањем свих савезничких снага, које је било резултат извођења једног јединственог стратегиског плана, био је створен чврст обруч око остатка дезорганизованих немачких армија. Тиме су војне операције на свим фронтовима коначно добиле тактички карактер. Фаза тактичког распарчавања у којој су се последњих дана налазиле немачке јединице, прешла је на извесним отсецима фронта, у првом реду оним које су држале англо-америчке трупе, у фазу локалних операција чишћења.

Љубљана и Загреб ослобођени

Трупе Југословенске армије ослободиле су 7 маја Љубљану, главни град федералне Словеначке, град у коме је поникла Народно-ослободилна фронта. Град — херој доживео је своје ускрснуће. Љубљана је прешла тежак и трновит, али славан пут. Окупљено око Народно-ослободилне фронте, која је формирана још у априлу 1941 год., становништво Љубљане херојски је издржало четворогодишњу бескомпромисну борбу против окупатора и његових помагача и изашло из ње као победилац.

Један дан после ослобођења Љубљане, наше трупе су, сломивши жесток непријатељски отпор, заузеле и ослободиле и главни град Хрватске Загреб. Хрватски народ који је годинама стењао под притиском усташког јарма, дочекао је дан ослобођења своје престонице. Непокорени слободарски Загреб часно је издржао тешка искушења која му је донела крвава усташка страховлада. На притисак и терор он је одговарао отпором и борбом. Светле жртве које је народ Загреба и целе Хрватске дао за опште дело ослобођења наше заједничке отаџбине од фашистичког ропства, претстављају залогу братства и јединства хрватског народа са свим осталим народима Југославије. Зато слободарски Загреб дочекује данас уздигнуте главе празник свог коначног ослобођења.

Празник ослобођења Љубљане и Загреба симболично се слио са празником ослобођења целог човечанства од хитлеровске куге. Зато Љубљана и Загреб и цео словеначки и хрватски народ данас славе своје ослобођење у знаку опште победе над непријатељем, у знаку братства и јединства са свим народима Југославије, у знаку ослобођења и уједињења свих југословенских земаља.

У овом тренутку ми смо у мислима заједно са хрватским и словеначким народом. Њихова радост је и наша радост. Ми смо били заједно у тузи и ми ћемо бити заједно и у радости. Међутим, када мислимо о Словеначкој, поред осећања велике радости, нас обузима и осећање високе моралне дужности. Дужности и обавезе словеначког народа су наше дужности и обавезе. Идеја уједињења свих словеначких области у федералну Словеначку у оквиру демократске федеративне Југославије, за коју су давали своје животе хероји Народно-ослободилне фронте, обавезује и нас. Ми морамо уложити све своје снаге у дело њеног остварења.

Обрадимо сваку стопу земље — осигурајмо исхрану своме народу!

ИСТРА ЈЕ НАША

Данас, када је цело Словеначко Приморје један крик за слободом, једно велико ратиште, где се од словенске обале Јадранског Мора до извора Соче и Бенешке Словеније цео народ бори за независност словеначке земље, трупе наше победом овенчане Југословенске армије продрле су у Трст и остариле 100-годишњи сан свих Словенаца.

Када је пре 25 година пао најтежи мрак на тај део словеначке земље, изгледало је, да је са злочиначким Рапалским уговором и лажним, насилним, националним границама, које су живо задрле у словеначко тело, судбина приморских Словенаца запечаћена. Али је и у том тешком рату горео у срцима свих приморских Словенаца пламен љубави за словенску земљу, у њима је живела вера у ослобођење и спас целокупног словенског народа у сједињеној слободној Словенији и државној заједници са словенском браћом.

Та љубав и вера садржавале су сав гнев и отпор народа, који је трпео 25 година ропство италијанског фашизма, она је била крик за праведном осветом милиона суза и потока невино проливене крви. У њој је био револт читавог приморског народа, његова челична воља, његова безгранична пожртвованост у борби за властиту слободу, за бољу будућност јужно-словенских народа, за лепши живот читавог човечанства.

Крвавим словима написане су поједине странице историје Словенаца на Приморју, који су се у сталним борбама кроз дуга столећа борили за своју слободу и независност. У својој новијој историји морали су се борити против Немаца, који су у свом похлепном и охолом надирању на исток, у циљу поробљавања продирали на Јадранско Море и градили мост преко живог тела словенског народа, и против Италијана, који су у својој римској империјалистичкој похлепној заслепљености надирали на источну обалу Јадранског Мора.

Народ је издржао и са борбеним гневом и светлом вером у победу правде борио се и челично у отпору против туђег освајача, који је убијао борце за народна права, затварао их и мучио по тамницама, исељавао у далеке крајеве своје државе, која је словенску земљу економски уништавала, социјално запостављала и културно бацала у мрак.

Данас тај народ живи у таквом полету исконских снага, какве није развио никад до сада, и у борби за слободу пише најсветлији лист своје историје. Овај отпор је најснажнији и најјаснији одговор на питање, чије је Словеначко Приморје. Сједињени с осталим југословенским народима црпли су Словенци у Приморју у борби дубоко сазнање из историских речи маршала Тита: »Наш народ борио се за своју слободу, за своју независност, за бољу и срећну будућност, али наш народ се бори такође за ослобођење оне наше браће која већ деценијама чаме у ропству. Овом борбом наша браћа у Истри, Словеначком Приморју и Корушкој, морају бити и биће ослобођена и живеће слободно у својој домовини заједно са својом браћом. То је жеља свих нас, то је и њихова жеља. Туђе нећемо, али своје не дамо«.

Ове речи нашег великог маршала постају сада дело, обистињују се давни снови и тежње свих приморских Словенаца, читавог словенског народа.

Већ од раних јутарњих часова, сав Београд одушевљено поздравља овај велики историски догађај, све мисли су данас код наше славне Армије на обали Јадранског Мора, код оне наше браће која су највише патила, најјаче жудела за слободом и зато ју у највећој мери заслужила. Сви Словенци, који живе у Београду и у другим крајевима наше ослобођене државе и већ дуге године жуде за повратком у домовину, ганути до суза кличемо:

Здраво браћо и сестре у Словеначком Приморју! Здраво ви, мученици, борци, будни стражари словенског народа. Здраво сви ви код словенске обале Јадранског Мора до извора Соче и Бенешке Словеније. Из патњи и крви родио се велики дан ускрса, зарудила је зора ваше и наше сунчане будућности, отпочело је ново историско доба читавог словенског народа.

др. Иго Груден

Први конгрес антифашистичке омладине Босне и Херцеговине

6 маја отпочео је у Сарајеву Први конгрес антифашистичке омладине Босне и Херцеговине. Омладина Босне и Херцеговине јуначки се борила против окупатора и домаћих издајника уприкос њиховим беспримерним зверствима и злочинима. Та непоштедна борба је омогућила антифашистичкој омладини Босне и Херцеговине да присуствује свом Првом конгресу у слободном Сарајеву.

Поред 1800 делегата из Босне и Херцеговине Конгресу присуствују и делегације омладине Србије, Црне Горе, Македоније, Хрватске, Словеније, Војводине, Бугарске и Грчке. Поред омладинских делегата присутни су и чланови прве народне владе на челу са претседником Родољубом Чолаковићем.

После одушевљених манифестација и клицања маршалу Титу, народној власти, антифашистичкој омладини целога света и омладини братске Бугарске и слободарске Грчке, узео је реч члан Земаљског одбора УСАОБИХ-а Стојан Бјелајац, који је предложио да се у почасно претседништво изаберу маршал Тито, маршал Стаљин, Винстон Черчил, претседник САД Труман, претседништво Народне скупштине Босне и Херцеговине, чланови ЦО УСАОЈ-а. Пошто је изабрано радно претседништво узео је реч претседник Народне скупштине др. Војислав Кецмановић, који је истакао четворогодишње напоре и жртве које је поднела Босна и Херцеговина. По завршеном говору др. Кецмановића поздравио је рад Конгреса претседник владе Родољуб Чолаковић. У име Извршног одбора ЈНОФ-а Босне и Херцеговине говорио је Осман Карабеговић, после кога је узео реч секретар ЦО УСАОЈ-а Рато Дугоњић. У свом говору Рато Дугоњић је нагласио жртве које је омладина до сада поднела. Нарочито је истакао потребу словенске солидарности. Одушевљено поздрављен пуковник Перо Косорић, командант трећег корпуса, поздравио је омладину Босне и Херцеговине. Делегати бугарске и грчке омладине били су поздрављени одушевљеним клицањем. За њима су говорили делегати свих федералних јединица. Претседавајући Миле Перковић позвао је затим омладину свих федералних јединица на такмичење у раду на обнови и подизању наше земље.

Радни део Конгреса отпочео је рефератом Миће Ракића, члана иницијативног одбора УСАОБИХ-а. У свом реферату: »Заједничком борбом створили смо нову домовину« Мића Ракић описао је славан али тежак пут до слободе коју данас уживају народи Босне и Херцеговине. Велики удео у борби за слободу имала је слободарска омладина Босне и Херцеговине. Небројени су примери херојских подвига омладине која је била свесна да се бори за своју слободу и за своја права.

У оквиру програма Првог конгреса одржан је у парку поред Принциповог моста омладински митинг, посвећен успомени Гаврила Принципа и »Младе Босне«. После митинга откривена је спомен-плоча Гаврилу Принципу.

Конгрес наставља са радом.

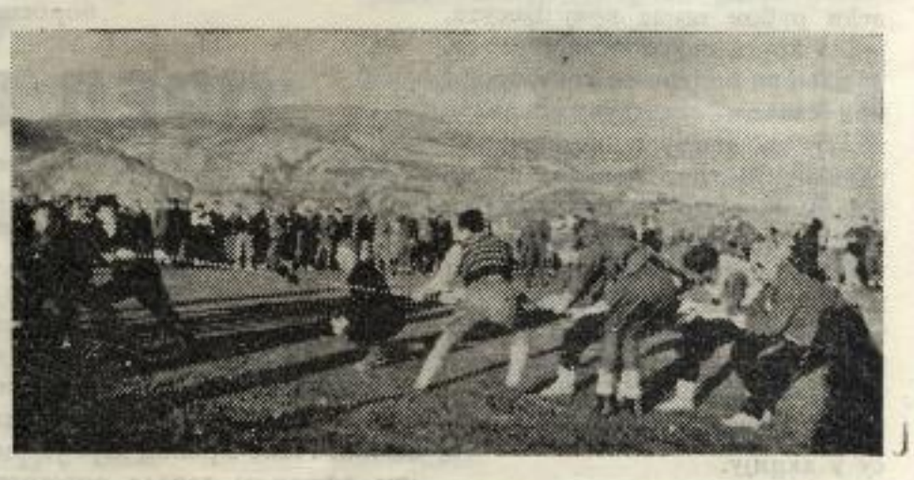
БОЉЕ РАД НЕГО ГЛАД

Нови Пазар, опустошени, полуразрушени санџачки град, који је до пре неколико месеци грцао у фашистичком ропству, доживео је ових дана ретку и велику свечаност. Почетком месеца маја одржана је у њему прва конференција омладине читавог новопазарског округа, на којој је око шест стотина присутних омладинаца и омладинки дало још једанпут доказа о својој љубави према Титу, према својој новој држави и своме народу — дало доказа о својој љубави према крваво стеченој слободи и о чврстој решености да се та слобода чува. Чврсто здружени и братски повезани корачали су улицама Новог Пазара и српски и муслимански омладинци, уједињени мишљу и заједничким радом на обнови земље.

Конференција је почела с радом 3 маја у присуству претставника народне власти, војске, ЈНОФ-а, претставника Главног одбора УСАО Србије и других претставника из Србије и Црне Горе. Конференција је трајала два дана.

Отварајући конференцију, другарица Милка Шћепановић, секретар иницијативног окружног одбора УСАОС-а, поздравила је претставнике народне власти и других организација и позвала да једним минутом ћутања одају пошту омладинцима палим у борби за ослобођење. Затим су, бурно поздрављени, конференцију поздравили претставник народно-ослободилачког одбора, друг Илија Ђоковић и претставник НОФ-а, друг Велибор Љујић. Велико разумевање за припајање новопазарског округа Србији, омладина је потврдила приликом поздравне речи делегата Главног одбора УСАО Србије, друга Данила Пурића. Он је између осталог рекао: »Наша народна власт тражи од УСАОС-а да обради плодна поља Војводине и УСАОС је тај задатак примио. И ви, омладино новопазарског округа, нећете изостати иза омладине осталих крајева федералне Србије!« Ове речи омладина је примила са великим одушевљењем, дуго скандирајући: »Хоћемо рад — сви на рад!«, »Боље рад него глад!« и громко кличући федералној Србији.

Радни део конференције почео је рефератом другарице Миле Ђорђевић, у коме је изнето херојство санџачке омладине у борби против фашиста и домаћих издајника. Реферат је садржао мноштво епизода из бојева III санџачке бригаде, које потврђују братство и јединство српске и муслиманске омладине Санџака. У дискусији су узели учешћа многи делегати. Нарочито је бурно поздрављена млада муслиманка Васка Бегић, која је између осталог рекла: »Кад је муслиман Мујо Мусић пао у борби рањен, друг Милосавић Јеврем покушао је да га спасе и притом је погинуо. То је један од многих случајева у којима су загрљени гинули Срби и муслимани«.

Омладина Санџака на једној спортској приредби

У реферату другарице Милке Шћепановић и кроз дискусију говорило се о активности омладине новопазарског округа на фронту и у позадини и о чврстој решености да заложи све снаге у радовима на обнови земље.

На крају конференције додељена је прелазна заставица златарској омладини за њен досадашњи рад. За ударнике округа проглашени су: Воја Пејатовић, Мухарем Хаџимуратезић, Назиф Челебић, Буде Дивац, Веска Хашимбеговић, Душан Миловић, Џафер Смаилбеговић, Рецеп Сејдовић, Муњан Граца, Асим Међедовић, Мехо Бејтић, Шефкет Кадришић и Добрило Рођеновић.

МАКЕДОНЦИ У ОСЛОБОЂЕЊУ ВИНКОВАЦА

Претходнице су се кроз јутарњу измаглицу пушкарале са фашистичким претстражама, када су борци једне македонске бригаде, развијајући се у стрелце, из тек ослобођеног села Мирковца почели да се приближују граду.

Десно се већ борила једна српска бригада.

Предња немачко-усташка митраљеска гнезда осула су ватру. Ускоро су нека од њих откривена и наши лаки бацачи ступили су у дејство. На неколико стотина метара пред нама појављивали су се после сваког пуцња облачићи прашине и дима.

Требало је заузети једну благу узвишицу. У даљини десно чула се јака топовска паљба. То је тукла артилерија српске бригаде.

Одједном се, у даљини иза нас, зачуо шум мотора.

— Наши авиони, наши авиони — преносило се међу борцима.

— Сада ће им запрашити.

— Чекај, швабо, дала ти се прилика да видиш партизанску авијацију.

Са свих страна почеле су да се издижу ракете у правцу немачко-усташких положаја.

— Пребацуј се. Опрезно. Сагни се! — довикивали су командири и водници. У граду и на немачким положајима димило се од експлозија. Час издижући се, час спуштајући се, кружили су наши авиони изнад бојишта. Неколико швапских противавионских митраљеза покушало је да пуца, али су брзо ућуткани бомбама и рафалима из авиона.

Када су одлетели, наши су већ били на узвишици. Но даље се није могло. Чиста равница као длан пружала се све до града. Касније су још једанпут дошли авиони. Непријатељска артилерија је ослабила. Тек после једног часа поново је оживела, концентришући ватру сасвим лево од нас. Гранате су падале у близини стрељачке линије, коју је образовала, наилазећи рубом шуме крај Босута, једна друга македонска бригада. У даљини видело се како борци при сваком звиждуку гранате падају на земљу и одмах после експлозије трче напред, према железничкој прузи, одакле су се усташе и Немци повлачили.

Винковци су били опседнути са три стране. Сада је требало припремити и извршити јуриш. Неколико јаких бункера уз саму ивицу града и даље је сипало ватру. Наши артилерци ступили су у акцију.

— Прва батерија ударном муницијом, даљина 450 ...

— Добро је, само пет метара лево.

Свака следећа граната погађала је боље. Идућа је пала насред бункера, тако да се сав запрашио.

— Браво, Мирчо.

— Давај даље, пуни, пуни.

Немци и усташе су замукли...

— Нагари још једанпут! — командује водник.

И ова је погодила. Још једна, и из бункера искочише двојица, а одмах затим још двојица. Бежали су ка граду.

И два следећа бункера ликвидирана су гранатама.

— Сада јуриш! — викнуо је командант бригаде улазећи и сам међу стрелце.

— Ура, Македонци!

И као мрави са свих страна дизали су се борци и трчали ка граду.

— Ура, ура! — орило се одасвуд. Видех и бригаду лево како истовремено јуриша.

Фашисти нису пуцали. Побегли су не окрећући се. Претрчали смо преко пруге коју су Немци на неколико места оштетили. На самој ивици града, код гробља, стојао је неоштећен немачки топ, уз гомилу сандука са муницијом. Нешто после 6 часова упали смо у град. Након неколико минута иза наших леђа затутњаше наши тенкови. Силни гвоздени колоси. Сама њихова појава дала је сваком од нас снагу за нове најжешће окршаје. Војници се пењу на већ крцате тенкове држећи се један за другога.

Нас неколико ушли смо да проверимо подрум једне куће. Улаз за подрум био је из дворишта.

— Цивили, излазите! — викну један Македонац.

Нико не одговори. Викну још једанпут и врата полако се отворише. Са страхом нас је гледала једна жена.

— Не бојте се, ми смо партизани.

Црте лица јој се развукоше у олакшавање и радост. Брзо се окренула према подруму.

— То су наши! — узвикнула је одушевљено.

Из подрума, гурајући се, потрчаше двадесетак жена, деце и људи. Почеше да нас љубе, стежући нам руке. Две старице су плакале.

— А ми смо се препали да долазе усташе да нас одведу, како су нам претили ...

— Има ли вас много?

— Јесу ли са вама Руси?

— Имате ли тенкова? — ређала су се питања.

Становништво нас је дочекивало са радошћу. Свуда су нас нечим частили.

Око осам часова био је очишћен цео град. Са свих страна издизале су се ракете, осветљавајући улице посуте стаклом разбијених прозора. Свака је означавала да су и ту стигли наши и да је са фашистима рашчишћено.

Д. Ш.

На стотине рањених другова изнеле су оне из првих борбених линија

ПРЕД БИХАЋЕМ

Кота код Дреноваче. Пред нама се у вечерњем сумраку вијуга сребрнаста Уна, пред нама је кота Дебељача, а иза ње ... Бихаћ. Гола је, тужна та кота. Још јутрос су на њу код Дреноваче јуришали наши борци, на фортификације, на жицу, на ровове. У тешкој је успомени дивни лик Нане Вржин, која је својим држањем давала потстрека осталим борцима. Овде су тенкови довршили дело пешадије. Појавили су се из шуме, одакле се нико није надао да ће доћи и избили на чврсто бранећу коту. Швабе су бежале, остављајући лешеве у својим дубоко изграђеним заклонима. Сада код њих стоје са дурбинима у руци они, који руководе борбом. У сумраку се јасно оцртавају ликови пуковника Биочића, команданта Шиљеговића, пуковника Божовића. Ту је радио станица, одавде се распоређују снаге за даље напредовање. А тамо доле? Тенкови су пред Голубићем. Са командног места одјекује глас команданта: »Нека груну одмах. Пешадија за њима!« Кренули су тенкисти, пешадија је одмах за њима јуришала, а артилерија их подупире.

»Десно четири, елементи исти, пали, што брже ... Хало, Дуво«. Голубић ће пасти. Издаје се нова заповест: »Са радиостаницом треба прећи Уну. Уна — и то је запрека. Али њу су већ прешли извиђачи који се налазе на коти, која изгледа приступачна. Њу је већ прешла једанаеста, прешли су је тенкисти, још прошлога дана. Уз подршку артилерије, кренули су преко ње, против непријатељских хаубица. Овде је парче гранате ранило Мату Цвитановића. Данас су са обе стране наши ... Над командно место надвија се мрак, спушта се ноћ, ноћ у којој се чују хици топова, ноћ, коју тамо код Завађа парају светлеће нити »флака«, а тамо још даље топови IV корпуса, наше браће Кордунаша. И кроз ноћ чује се на командном месту разговор руководилаца, који добро познају своје борце. »Тамо доле лежи Кораћ, тамо треба да дође Пуриш«. Кораћ леже, долази Пуриш а брда сјају огњиштима уз која се спремају борци за нов дан. Огњишта су заклоњена од непријатеља и он залуду трага својим »флаковима« по нашим положајима.

ДАНАС ЛИКА СЛОБОДНО ДИШЕ

Почело је са борбама за билајски мост. Четири дана и четири ноћи водиле су се борбе за овај велики зидани мост преко реке Лике. Бранили су га три утврђене коте и бункери око њега, а у њима извежбани кољаши. Знали су они да ће мост ускоро послужити нашој моторизацији, па су га бранили као што звер брани улаз у свој брлог, али ипак, наши борци су га заузели за нашу, за своју моторизацију.

Након што је банда протерана са околних кота, настала је борба око самога моста. Страховитом ватром из свих могућих оружја, покушавао је непријатељ да задржи наше у »пристојној« удаљености од моста. Међутим, једна наша чета већ креће у стрељачком строју, пузећи по земљи преко чистине око моста. Први се диже митраљезац Жиго Иван, те са шарцем јуриша према бункеру. Настаје борба прса у прса. Ускоро, бункери су заузети. Неколико усташа покушава да бежи и даве се у реци.

Непријатељ сада увиђа да је мост за њега дефинитивно изгубљен, те пали врпцу којом ће дићи мост у ваздух — мост је био већ раније миниран.

Врпца тиња. Од ње нас дели појас дима и ватре. Али заменик команданта Крижановић и минер Маријан појурили су кроз ватру ... и маказама врпца је пресечена.

Мост је спасен.

У четири јуриша у једном дану, непријатељ увек изнова покушава да одбаци наше са моста. Сви покушаји одбијају се о челични зид наших Далматинаца. Хоће се из правца Госпића чује њихова моторизација. У 3 часа изјутра, труба на непријатељској страни наговештава почетак новог напада. Усташки бојни поклици — »кољи, убиј« — мешају се са експлозијом граната и штектањем митраљеза. И овај напад је одбијен.

Мост, диван бетонски мост сачуван је за нашу моторизацију.

Био би пропуст не забележити да је чак и »независна« авијација бомбардовала мост, међу нама речено — цементним бомбама ...

*

У борби за Билај, митраљезац Цврље Никола подвукао се са својом збројовком на самих 20 метара усташама, тек онако ... с неба па у ребра распало по њима, уносећи такву панику међу њих, да је добрим делом олакшао ликвидирање Билаја.

Са неког положаја туче нас топ од 75 мм. Десетар Перић Славко са својом десетином привлачи се самом топу, бомбама растерује њихову посаду, једнога убија, а топ заробљава.

Четвртога ујутру почела је борба за сам град.

Еших — Фрањчевић

КРВ ЗА ЈУНАЧКУ КРВ

У заводу за трансфузију крви увек је живо. Тамо се ради целога дана, непрекидно. Долазе и људи и жене, млади и стари — сви они дају своју крв, да би спасли животе онима који крв проливају на фронту у борби против фашистичког непријатеља. Другови и другарице из завода већ су добро запамтили омладинца Бору Ћосића »Пекара«. Запамтили су га, јер је друг Бора дао досада више од 3 литра крви, и ма да је сиромашног стања, одрекао се више пута уобичајене награде, која се

даје онима који своју крв дају за проливену јуначку крв.

Друг Бора није међу београдским омладинцима познат само као давалац крви, него и као савршени друг и двоструки ударник. Чувена је била у целој III београдској радној бригади, која је у јануару секла дрва на Руднику, »Пекарева петорка«. Она је редовно секла између 8 и 12 метара дрва дневно. У једном броју зидних новина I београдске радне бригаде у Срему, има један чланак који овако почиње: »Ако желимо да упознамо савршеног друга и свесног омладинца о коме толико слушамо, упознајмо онда друга Бору Пекара ...« Јер, Бора »Пекар«, носилац значке »Крв за јуначку крв« и најбољи београдски ударник са Рудника, био је и у Срему, као командант I батаљона, познат као одличан и незаменљив друг и руководилац. У оним променљивим мартовским данима, када понекад осване прави топли пролећни дан и када у 11 сати отпочне вејавица каква само у марту може да буде, друг Бора је скидао капут, џемпер и рукавице, па их је давао онима, који нису могли да издрже хладноћу.

И данас, када се крвљу бораца са борбеног фронта, и радом бораца са радног фронта, пишу најславније странице наше историје, када се на сваком кораку наилазе светли примери херојства и самопрегорног рада наше омладине, треба истаћи и пример нашег друга Боре Пекара.

Д. А.

ПИОНИРСКИ СЛЕТ

Први пут у слободној земљи, својим првим пионирским слетом, прославиће пионири читаве Југославије рођендан маршала Тита 23, 24 и 25 маја. Ове дане прославиће пионири заједно у оквиру већих градова, срескиx и окружних места. У целој Србији већ се приступило припремама и стварању плана за извођење слета. У свима окрузима прослава ће углавном имати заједнички програм. Тако ће 23 маја увече бити приређене логорске ватре уз ватромете, при којима ће стари борци причати пионирима о животу и борби маршала Тита, о борби наших народа за ослобођење, о непријатељским офанзивама. Исто тако поред логорске ватре извешће мали програм, који ће се састојати из песама, рецитација, кола. 24 маја је дан у природи. Сви пионири доћи ће у шуму у колони по један. Ту ће одреди поставити своје штабове, повезати их куририма, поставити осигурања, страже, извиднице и тако организовани реконструисаће борбу из народно-ослободилачког рата. Овде ће старији борци изнети пионирима ток борбе, која се на том месту водила, распоредити њихове одреде управо тако као што су на том месту стајале наше и непријатељске јединице. 25 маја одржаће се слет, на коме ће пионири извести спортске вежбе, разне игре и утакмице, а затим ће се одржати смотра и поделити награде пионирима или одредима — победницима у претслетском такмичењу, као и одликовања оним пионирима, који су помагали нашој војсци као диверзанти, курири, извиђачи. Тога дана пионири треба да посете гробове палих бораца, њихове породице и рањенике. После подне даће приредбе и отворити изложбе својих радова. У Београду се организује централна изложба радова пионира. Овај заједнички програм сви окрузи употпуниће самоиницијативно према својим приликама и могућностима.

Ово је прва прослава наших пионира и с обзиром на то пред нашу омладину, а напосе пред омладинске и пионирске руководиоце, поставља се озбиљан задатак припремања и организације слета. У већини округа формирани су слетски одбори, који су одговорни за организацију слета, али како је ово прва приредба те врсте ми за организацију немамо још потребнога искуства. Да би се припреме што успешније спровеле потребни су апарати који ће помагати слетским одборима. Ови апарати треба да постоје у сваком срезу а да буду у најтешњој вези са сваким пионирским одредом. У апарате треба да уђу омладинци који су завршили фискултурни течај и они би имали задатак да припреме фискултурне приредбе. Исто тако и помоћ учитеља је неопходно потребна у припремању приредби и спортских вежби. Кроз приредбе, културне и спортске, кроз изложбе и резултате претслетског такмичења, слет треба да буде смотра пионирског рада. Централна изложба у Београду и делегације пионира из свих округа, које ће учествовати у програму слета у Београду, имају задатак да претставе сву радну активност пионира целе Србије. Слетски одбори треба да се заузму да слике које претстављају пионире на раду, њихове цртеже, успеле зидне новине, резултате радова графички претстављене, слике ударника, пионира — бораца, на време пошаљу, како би изложба могла да одговори задатку који јој је постављен.

Слет мора да продре и у најзабаченије село сваког округа, да обухвати све пионире, да им да могућности да и они учествују у општој пионирској манифестацији љубави према маршалу Титу — чији рођендан прослављају.

Хоћемо да будемо ударнице у Срему

У свим селима среза заплањског формиране су јединице које настоје да ниједно парче земље не остане необрађено и ниједна партизанска породица без намирница. Да би рад омладине имао што више успеха, постављено је такмичење међу појединим радним четама среза. Радна чета села Виландрице посејала је 30.000 садница дувана; сакупила 40 кгр. кукуруза и посадила га на један хектар сеоског имања. Омладина са вољом ради у својој партизанској башти. Свако вече скупљају се омладинке да поливају и плеве. Поред тога омладина је окопавала винограде и поправљала путеве. У селу Топоници, омладина је до сада преорала 2 хектара и засејала их кукурузом. Неколико радних јединица узело је код народне власти сеоско имање у селу Гркињу, чија се омладина до сада најбоље показала на раду, и отпочело са сетвом. Омладинке села Доњег Душника, обрадиле су 80 ари имања око болнице.

Омладина среза заплањског се живо заинтересовала за необрађена имања у Срему, пријавио се велики број другарица које са нестрпљењем очекују дан одласка. Оне говоре међу собом: »Другови су били ударници на Црном Врху, а нама се пружа прилика да будемо ударнице у Срему«.

Ма да је заплањски срез сиромашан и пасиван, омладинке су заједнички са Јединственим фронтом скупиле 500 ком. обојених јаја, 10 кгр. масти и 420 пакета колача и послале преко среског ЈНОФ-а борцима на фронт. Омладина Заплања никада не заборавља дужности према рањеним друговима у болници. Она одваја и последњи део хране и по 40 км. боса пешачи, натоварена корпама, да би прикупљене намирнице предала рањеним борцима. Уз то, има много другова и другарица који су дали крв за рањенике.

Радмила Вукадиновић

Радна чета села Атенице

Норма пребачена за 1000%

За време првомајског такмичења многи омладинци у Првом српском комбинату пребацили су по више пута досадашње норме.

Ђорђе Голубовић, пушкар, пронашао је нови начин производње пушчаних извлачака и тиме повећао производњу за 1000%. Уместо да се за један дан изради један извлачак, сада се израђује 10 комада. Дреер Миливоје Лазаревић ради на две машине и тиме ради за двојицу. Последњих дана такмичења Лазаревић је на једној машини пребацио норму три пута. Друг Славко Михајловић је радио прековремено и пребацио норму за 200%. Ђорђе Цветковић, дреер пребацио је норму за 100%. Поред ових, још је много омладинаца знатно пребацило норму производње.

Добрен Стојковић

Првомајско такмичење у округу лесковачком

У лесковачком округу пред Први мај је у више фабрика и индустријских предузећа повишена производња за много процената. У једној фабрици кудеље израђивало се до сад за једним разбојем 6000 м. бутни на дан. Такмичећи се у првомајском такмичењу успели су млади ударници Димитрије Стефановић, Алекса Петровић и Стојан Аранђеловић да израђују 9.000 м. бутни на дан. У војној шивари израђивао је до сада један радник дневно 25 џакова. Норма, коју су ових дана достигли многи омладинци износи 60 џакова дневно.

Омладина Пирота у данима првомајског такмичења

Дани од 15-ог априла до 1-ог маја постали су дани ударничког рада омладине пиротског округа. Од јутра до мрака ради омладина не жалећи труда да би што ведрија чела изашла на дан смотре свих радних људи.

У занатској радионици при Команди подручја све радионице побољшале су своје резултате. Кројачка радионица избацила је за 11 дана 1.030 парчета и тиме повећала капацитет рада за 100%. У раду су се нарочито истакли другови Камен Потић, Данило Тодоровић и Србислав Аранђеловић. Ћурчијска радионица израдила је 65 комада кожуха и 58 бунди и повећала капацитет производње за 60%. Истакли су се другови Зарије Голубовић, Мирко Ћирић и Радиша Дамњановић. Обућарска радионица повећала је производњу за 45%. Истакли су се другови Милорад Митровић и Мирко Тошић. За један дан омладинци занатске чете скупили су међу собом 90.000 динара, као прилог за рањене другове и окружни одбор УСАОС-а.

Часлав Игњатовић

Омладинци Косова и Метохије за наше рањенике

Омладина Косова и Метохије служила је увек као пример свима осталима у раду на обнови ослобођене земље. Она даје све од себе да помогне народно-ослободилачку борбу. Тако је омладина Косова и Метохије повела акцију за давање крви рањеницима, па се из Приштине до сад јавило 102 омладинца и омладинке, а из Гњилана 204.

Састанак окружног одбора УСАОС-а у Чачку

На дан 23 априла је почео рад пленум Окружног одбора УСАОС-а у Чачку. Заседање пленума отворио је претседник Окружног одбора УСАОС-а Предраг Миљковић рефератом: »Политичка ситуација и задаци омладине«.

Друга тачка дневног реда био је реферат Дивне Марковић »Организационе форме рада УСАОС-а« у коме је изнет сав досадашњи рад омладине нашег округа. После ових реферата развила се жива дискусија у којој је узео учешћа већи број присутних.

24 априла настављен је рад рефератом Милисава Ђурића »Васпитно-политички рад омладине«. У своме излагању он је напоменуо да је потребно што више слати омладину на стручне курсеве, да би се тиме омогућило подизање стручних кадрова. Говорећи о »Привреди и њеним задацима« Радојица Андрић је подвукао да је потребно да се све снаге активизирају, како би се омогућило што брже подизање наше упропашћене привреде.

На крају дискусије узела је реч Милка Минић, секретар окружног ЈНОФ-а. Осврћући се на саобраћај у нашем округу, она је рекла да се он добрим делом брзо поправља, али да још није успостављена веза са Косовом и Метохијом, а њу треба што пре оспособити. Поправка тих пруга је од највећег значаја, јер су тамо наша највећа рудна блага. Зато УСАОС мора да буде најактивнији у организовању радова око те пруге, као и у давању радне снаге. Као други важан проблем поставља се пред нас организација и свлачење 27 хиљада кубних метара дрва, грађе са Копаоника и Голије.

Извештај о раду Окружног одбора УСАОС-а поднео је Братислав Обреновић. Примљен је предлог једног друга из качерског среза да се изврши такмичење међу срезовима у прикупљању старог гвожђа и стакла. Такмичење ће трајати до 25 маја. Завршну реч дао је друг Миљковић с позивом да се све донете одлуке спроведу у дело.

Саветовање фискултурних делегата из федералних јединица

7-ог ов. месеца почело је у Београду саветовање фискултурних делегата из федералних јединица. На саветовању учествује око 30 делегата. Тема разговора су проблеми које што пре треба решити да би фискултурни живот добио боље услове за развитак. Тако се између осталог расправљало о односу фискултуре према народној власти и о фискултурном слету на коме ће узети учешћа све федералне јединице. Заседање се наставља, а на крају ће бити издата резолуција.

Заседање пленума окружног одбора УСАОС-а у Зајечару

У Зајечару је 28 и 29 априла одржано заседање Окр. одбора УСАОС-а за округ зајечарски. Заседању је присуствовао и народни посланик, члан АВНОЈ-а и секретар окружног ЈНОФ-а Живан Васиљевић.

У првом реферату »О политичкој ситуацији« који је прочитао друг Слободан Босиљчић, изнети су најважнији догађаји унутрашње народне политике и задаци омладине у вези са новим догађајима.

О васпитно-политичком раду са омладином дао је реферат друг Јован Минић, који је нагласио да омладину културно-просветно треба тако уздићи, како би могла најбоље користити новом друштву и правилно разумети догађаје у свету. Поред многих дискутаната учествовао је, у живој дискусији која је после реферата настала, и народни посланик Драгољуб Радисављевић. Први дан заседања завршен је читањем реферата друга Власте Милошевића, који је изнео досадашњи рад на привредној обнови земље и нове задатке који стоје пред нама у вези са привредном обновом

Пошто је друг Јован Бељан изнео досадашњи рад Окруж. одбора УСАОС-а, допуњен је пленум Окружног одбора и проширен секретаријат. На крају је друг Живан Васиљевић, члан АВНОЈ-а, предао ордене за храброст Обрену Маринковићу из Књажевца и Аби Јабановићу из Бољевца.

С. Живић

Спорти

Гостовање репрезентација Војводине и Софије у Београду

6 и 7 маја, на први и други дан Ускрса, у Београду су гостовале фудбалске репрезентације братске Софије и Војводине, које су се сусреле са два београдска изабрана тима — омладинском репрезентацијом Београда и војном репрезентацијом. У свему су одигране четири утакмице. Победник турнира је омладинска репрезентација Београда, коју је сачињавало девет играча »Црвене звезде«, Мркушић и М. Петровић. Војна репрезентација била је несрећно састављена, тако да је сасвим оправдано пала на задње место. Војвођани су пријатно изненадили. Нисмо очекивали да ће приказати такав фудбал — фудбал високе класе, који потсећа на најбоље средњоевропске тимове чешке и мађарске школе. Сјајни појединци војвођанског тима, нарочито десни халф Јаковетић, полулево Такач и полудесно Михајловић, пали су у очи својом смишљеном и целисходном игром. Братска репрезентација престонице Бугарске дала је добру игру у сваком погледу. И појединачно и скупно, Бугари су играли добро, само нису били довољно ефикасни пред противничким голом, што се особито приметило на утакмици са војном репрезентацијом.

Пред голом Војвођана

Репрезентација Војводине — репрезентација војске 8:0 (6:0)

У предигри првог дана Ускрса састали су се репрезентација Војводине и војна репрезентација Београда. После надмоћне игре у оба полувремена, Војвођани су однели високу победу. Осам голова које су постигли плод су боље и смишљеније игре војвођанског тима. Додуше, и вратар београдског тима Петровић није имао дан за игру. Од осам примљених голова, четири је са мало више опрезности могао да одбрани, из чега би се могло закључити да је резултат нешто превисок. Међутим, и поред тога, победа Војвођана је потпуно заслужена, а чињеница што је њихова навала била нарочито ефикасна и противнички голман слаб ни у ком случају не може да умањи заслуженост постигнуте победе.

Војвођани су наступили у следећем саставу: Милунов (Суботица), Аврамовић (Н. Сад), Белеслин, Јаковетић (оба Суботица), Милованов (Н. Сад), Јањић (Суботица), Шереш, Михајловић (оба Н. Сад), Палфи, Такач (оба Суботица) и Велкер (Н. Сад). Војна репрезентација Београда имала је овај изглед: Петровић, Поповић, Стојиљковић, Аћимовић, Јовановић, Ср. Станојевић, Пејчиновић, Дамјановић, Перлић, Дреновац и Миловановић.

Голове су постигли: Михајловић 4, Шереш 2, Палфи и Јаковетић. Судио је добро Влада Милутиновић.

Омладинска репрезентација Београда — Софија 5:0 (3:0)

Тим Београда имао је овај састав: Мркушић, Станковић, М. Петровић; Бајић, Пешић, Ћирић; Шапинац, Митић, Језеркић, Печенчић и Хорватиновић.

Тим Софије наступио је у овом поретку: Мутавџијев (»Септембар«), Ормаџијев (»Локомотива«), Петров (»Чавдар«); Патев (»Спортист«), Трнков (»Спортист), Петков; Чакмаков (оба »Септембар«), Бошков (»Спортист«), Милев (»Локомотива«), Петров (»Левски«) и Ефтимов (»Славија«).

Насупрот тиму Софије, омладинска репрезентација Београда, поред врло добре и повезане игре у пољу, била је и веома ефикасна. Њена навала пуцала је често, из свих позиција. Било је и промашаја, али је зато било и погодака. Најлепши гол постигао је Бајић волејом са 20 метара, пребацивши претходно лопту с леве на десну ногу. Лопта је у високом луку ушла у сам горњи леви угао, док ју је бугарски вратар беспомоћно, са земље, посматрао. Остале голове су дали Ћирић, Језеркић, Шапинац и Хорватиновић.

У тиму Софије најбољи играчи су били леви бек Петров, центархалф Трнков и полудесно Бошков. У тиму Београда нарочито су се истакли Ћирић, Станковић, Бајић и Митић. Крила Шапинац и Хорватиновић били су такође врло добри.

Омладинска репрезентација Београда — репрезентација Војводине 2:0 (2:0)

У првој утакмици другог дана сусрели су се омладинска репрезентација Београда и репрезентација Војводине. Омладинска репрезентација Београда наступила је у истом саставу као дан раније, само је Томашевић заменио повређеног Језеркића. Исто тако, у тиму Војвођана Прчић је заменио повређеног Велкера.

Прво полувреме ове утакмице оставило је незабораван утисак. Одавно се у Београду није тако добро играло. Брзе и складне комбинације, ефикасно освајање терена, добро шутирање на гол, нарочито од стране београдског тима и драматичне ситуације пред голом Војвођана — главне су карактеристике овог дела игре. Митић је постигао красан гол са 18 метара, из слободног удара, кроз противнички »зид«. Шут је био силовит и прецизан. Голман Милуновић био је покривен, тако да је лопту угледао тек када се закопрцала у мрежи. Први гол је дао оштрим ударцем по земљи, после успелог продора, Хорватиновић.

У другом полувремену осетиле су се последице прејаког темпа из првог дела игре. Врућина и тврд терен исцрпли су играче, тако да се играло млитаво, без воље, са жељом да се утакмица што пре заврши. У овом полувремену Војвођани су били нешто надмоћнији, али потпуно безопасни по гол Београђана.

Судио је коректно Ракић.

Репрезентација Софије — војна репрезентација Београда 2:1 (0:1)

Бугари су играли безмало у истој постави у којој су наступили првог дана. Дошеков (»Спортист«) заменио је на голу Мутавџијева, док је на левом крилу играо Павлов (»Чавдар«). У београдском тиму нови играчи су били Бјелић на голу и Поповић »Пипера« на беку.

Бугари су имали малу теренску предност, и то захваљујући оштријој и борбенијој игри. Тим Београђана је играо боље него дан раније, па ипак није у потпуности задовољио. Игра је била веома слаба у техничком погледу. Лопта се бесомучно ударала са девизом »што даље, тим боље«, нарочито у другом полувремену, тако да је оставила веома лош утисак, потенциран још преоштром игром појединаца оба тима.

Поповић и Јовановић били су најбољи играчи војне репрезентације, док су се код Бугара истакли полудесно Бошков солидном техничком игром и центархалф Трнков одличном игром главом. Голове су дали Бошков и Чакмаков за Бугаре и Дамјановић за војну репрезентацију.

Судио је слабо, са пуно грешака, без ауторитета, Р. Краљевић.

С. И. Ћ.

Моменат са утакмице Београд—Софија

Курс за руководиоце фискултуре

Физичко васпитање наших народа ће у новој држави бити веома важна грана јавног живота. Кроз фискултуру ћемо манифестовати своју младост и снагу, спремност и готовост да радимо и стварамо. Она ће нас у детињству учити да правилно ходамо и трчимо, да се весело забављамо, кроз дечаштво ће се формирати наше тело, снажићемо се физички и духовно, у старости стварати предуслове за што већу продуктивност и дуг живот.

Тако постављена и упражњавана фискултура ће заиста испунити свој задатак и служити интересима народа.

Да бисмо испунили постављене задатке потребно је бацити вео на ту нашу ни мало славну спортску прошлост, и створити нешто ново, боље. Не ново ради неке новотарије већ ново ради доброг. У том циљу је већ много учињено.

Први задатак је подићи нове кадрове руководилаца новога спорта. У вези са тим одржан је у Београду у времену од 22 марта до 2 маја фискултурни курс. Још првих дана курса осетила се живост у школи за телесно васпитање. Од раног јутра могли су се видети омладинци како трче и вежбају. Радознали пролазници су често застајали са интересовањем посматрајући наше омладинце чија се млада тела вију на сунцу, из чијих покрета избија снага и младост. Напори нису изостајали, тешкоће су биле велике али је воља тих младих спортских руководилаца била несаломљива. Затим су се ређали часови теорије и праксе. Оно што би се теоријски у учионици савладало одмах је и практично примењено. У наставном су програму били заступљени сви спортови који су били условљени овим годишњим добом.

На курсу су давана методична упутства и структуре једног фискултурног часа. Ту је се указивало на нове принципе, ту су се форсирале нове најкорисније гране спорта. Важно је напоменути да се рад на курсу непрестано руководио принципима масовности и свестраности. Ми желимо да сваки омладинац буде фискултурник, а да буде и свестрано образован.

Основ физичког васпитања биће теловежба коју мора упражњавати сваки омладинац. Дужност фискултуре је да пропагира најбоље и најкорисније спортске гране, гране које ће свестрано развијати наше тело. У том циљу је обраћена нарочита пажња кошарци, одбојци, пливању и смучању. Ми не желимо да запостављамо остале гране спорта, већ неке нарочито да истакнемо.

Поред чисто наставног програма курсисти су имали прилике да чују читав низ одличних предавања, актуелних тема, великих догађаја које преживљавамо и чији смо сведоци.

Такође су детаљно обрађени циљеви и задаци фискултуре. Фискултура се поставља на једну широку основу. Поред тога што ће наше физичке способности развијати до максимума упоредо са тим развијаће и психичке. Гајиће у човеку све оно што је племенито, узвишено: другарство, одважност, одлучност, довитљивост. Таквим радом ћемо користити и себи и друштву.

Делатност на културно-политичком пољу је била обимна. Поред школског рада омладинци су издали неколико бројева зидних и усмених новина које су врло успеле. Курс је завршен свечаном академијом на којој су курсисти показали своја знања, речју и делом. Поред песама, рецитација и реферата они су извели неколико тачака у виду часова новога спорта, које су наишле на велико одобравање публике.

Те исте младе руководиоце смо видели на прослави Првога маја како чврсто корачају поред вољеног Тита. А ми ћемо их видети на новој дужности у обнављању спорта, њих ћемо гледати у сваком здравом — напредном омладинцу.

МРТВИ ВАСКРСАВАЈУ

ПРИПОВЕТКА ОД П. СМУРОВА

Људи су је пратили тужним погледом, многима су у очима биле сузе. Она се осмехну тим блиским људима. У гомили одјекнуше јецаји. Чуше се повици војника. Девојка се попе на узвишење од дасака. Оданде се видело цело село и поточић и оближња шума и поље. Она се осмехну поново, али овога пута не људима, него свету у којем се родила, у којем је протекло њених двадесет година живота кратких као срећа, као радост.

Војник јој обеси на груди велику таблу, на којој су биле исписане на украинском језику речи: „Ово је Украина". Њој је постала разумљива цела та маскарада. Значи да Немац хоће да у њеном обличју погуби целу Украину. Одједанпут нешто непознато, огромно, истисну из њеног срца страх, а у грудима јој се роди неко ново, досада недоживљено осећање, слатко као љубав. Војник јој је већ набацивао омчу на врат. Она је осетила да мора нешто да уради — нешто последње, али неопходно. Отргнувши се од џелата, она викну тако снажно да се чуло на целом тргу:

— Другови, они мисле да ће погубити Украину! То неће бити! Украина ће живети вечито!

Пуковник махну руком, војник трже конопац — и девојка остаде да виси у ваздуху полако се њихајући. Ветар се играо тракама које су биле уплетене у њену плетеницу.

*

Три дана касније пуковник је имао госте. У поноћ он устаде од стола и приђе прозору. Пошто је одмакао у страну чоју, која је покривала прозор, он се загледа у ноћ. Звезде су сијале не трепереће. Десно од прозора мирно је стајало дрвеће и као да је нешто ослушкивало. У даљини је био трг. Црнила су се као катарка висока вешала. На њима се назирала људска прилика. Ево ње, Украине. Она виси задављена омчом, укочена, немоћна. Пуковник се насмеја својој замисли.

У том истом тренутку одјекну страховита експлозија. Право пред пуковниковим очима диже се на крају села пламен. Ноћ дуну пуковнику у лице тако врелим и моћним дахом да је он морао да отскочи од прозора. Непозната сила отвори с буком кућна врата. Зграда задрхта као да су хиљаде људи пројуриле кроз собе. Просу се стакло из прозора. Гости скочише од стола. Утрча дежурни официр вичући: „Дигнут је у ваздух магацин муниције!"

Сви истрчаше на улицу. Са краја села, из правца експлозије, допирало је пуцање машинки. Тамо су трчали војници.

*

Пред зору пуковнику јавише да је ухваћен човек који је дигао у ваздух магацин. Он нареди да га уведу. Официр уведе жену. У соби је било полумрачно. Жена се заустави на вратима. Било је немогуће сагледати јој лице. Пуковник јурну нестрпљиво к њој, грубо је повуче према светлости и отскочи запрепашћен: Пред њим је стајала обешена жена. Немогуће је било погрешити: видела се плавкаста модрица.

— Шта је то? — узвикну пуковник показујући на врат жене.

Официр није одмах разумео шта хоће да каже пуковник. Најзад, пошто је схватио, он рече:

— Цура се одупирала. Војник је морао да јој стегне врат.

Не слушајући објашњења пуковник јурну према прозору и одбаци чоју. Напољу је нестајало ноћи. Млечно-бело свитање лебдело је над селом. Видео се трг и стуб од вешала, који је штрчао као катарка са које су уклонили једра.

— Где је леш? — повика пуковник. — Ја вас питам: где је леш? — викао је он официру.

...Те ноћи пуковник није трепнуо оком. Војници спадоше с ногу тражећи леш обешене жене. Претражили су и прекопали све, али ништа нису нашли. Мештани су остали упорни; нису помогла ни мучења. Нису рекли ни име обешене жене. „Не знамо", говориле су жене. „Није она из нашег села", одговарали су старци. Држала су језик за зубима и деца.

После доручка пуковник отвори своју свеску и поче да пише:

„Можда ћеш ти некада прочитати ове редове. Да ли ћеш ми веровати? Имај више поверења. Данас сам за тренутак поверовао да мртви васкрсавају, а ја нисам склон мистицизму, ти то знаш. Међутим, овде се дешава нешто необјашњиво. Овде наилазиш на прсте нечастивога. Например, изненада оживи пањ и пуца на тебе из машинке, или се у соби у којој ти спаваш размакне таваница и над тобом се појави партизан с пушком или пиштољем у руци, као што је то био случај са мојим познаником мајором Форстом. Ових дана сам обесио једну партизанку. Њен леш је висио на тргу. Прошле ноћи је у селу одјекнула експлозија. То су партизани дигли у ваздух наш магацин муниције. За време експлозије нестао је леш обешене жене. Неколико часова касније к мени су довели жену која је изазвала експлозију. То је била она, партизанка коју сам обесио.

*

Пуковник рече Хајнау:

— Ако не можемо да је задавимо, ми ћемо покушати да је спалимо. Видећемо да ли ће се дићи из пепела.

Он је наредио да се све припреми као прошлог пута: да се заробљеница обуче у украинско одело: да јој на груди обесе таблу с натписом: „Ово је Украина"; да се скупи што више народа. Нека гледају; можда ће их тај призор опаметити.

...Тихи сутон је обавијао село када је пуковник издао наредбу да се ватра потпали. Војник је полио дрва бензином и ватра плану. Траке пламена се зањихаше у ваздуху и задрхташе као живе. Сада су сви јасно видели стуб и за њега привезану девојку. Изгледало је да ватра хоће да је подигне и однесе горе. Огњене шапе су сукале све више и пружале се према лицу мученице.

— Због мама! Због Украино! — викну девојка и поче да јечи.

Свима се учинило да то јечи цела Украина, измучена и изранављена он непријатеља. Свакоме се стеже срце. У гомили се чуше јецаји.

Ћутке су стајали официри. Фотографи су шкљоцали апаратима. Са стуба су допирали јауци. Нико више није могао да задржи сузе.

Одједанпут се свима учинило да је девојка коракнула, пошла напред: то је изгорео стуб и срушио се у ватру. Гомила јурну ка ломачи гурајући војнике. Одјекнуше пуцњи, крици. Пуковник се окрете и крену брзо кући. Њему се чинило да за њим иде неко неумољив и нераздвојан као сенка. Он је погубио до сада стотине људи, али никада није ништа слично осећао. То није био страх, није била грижа савести: у њему је савест била давно успавана. То је било нешто ново, необјашњиво, нека сасвим неразумљива зебња.

Те вечери се пуковник напио, што му се давно није десило. Пио је недељу дана. Он је беснео, како су говорили официри и војници, који су му пали шака тих дана. Једне ноћи пуковник коначно заспа чврстим сном. Хајнау није могао никако да га пробуди. Он му је ужурбано и узбуђено нешто причао, али пуковник није могао никако да схвати шта му се управо говори. Најзад до његове свести допре реченица: „Дигнут је у ваздух мост". Она је, као пуцањ топа, одмах пробудила пуковника.

— Како?! Мост?

Ствар је текла овако. На стражи код моста је стајао војник Кранц. Он је приметио у даљини неку прилику. Кранц је упалио рефлектор и управио зрак светлости у томе правцу. Боље би му било да то није радио. Заслепљена светлошћу, на њега је ишла обешена и спаљена Украина. Војник опали, али промаши, вероватно због узбуђења. На пуцањ дотрчаше и други војници, готово цела стража. Они јурнуше за женом која је бежала. У том тренутку одјекну експлозија. Жена је, вероватно, имала задатак да привуче на себе пажњу страже.

— Да ли су је ухватили?

— Она је овде.

Изгледало је да је пуковник био спреман на све, али оно што је видео пренеразило га је. Уведоше девојку. То је била још увек она иста, која је себе назвала Украином. Само јој је лице изгледало млађе, као да је сишла са ломаче обновљена и подмлађена. Пуковник изгуби присебност. Он истрже револвер и пуцањ одјекну. Девојка паде, а да није ни јаукнула, док је пуковник продужио да решета мецима њено тело.

*

Прошло је неколико дана. Пуковник је седео једне ноћи за столом. Прозор је, као и увек, био покривен црном чојом. Споља је допирао бат корака стражара, одмерен као куцање часовника. Пуковник је писао:

„Не могу да средим мисли. Пре извесног времена сам спалио на ломачи двојника обешене Украинке. Пре неколико дана био је дигнут у ваздух мост. Војници су ухватили партизанку. То је била она, Украина, коју сам ја два пута погубио. Овде постајеш сујеверан: Хајнау је до смрти избатинао неколико десетина сељанки, али није могао да сазна ко су те девојке. Једна баба је на саслушању рекла: „То су анђели сишли с неба да казне вас, изроде!" И стварно, те девојке личе на анђеле, како их цртају овде по руским храмовима. Чак су и међу нашим војницима отпочела празноверна причања. Они су готови да у свакој девојци виде бесмртну осветницу са много ликова".

Пуковник је ставио тачку. Одједанпут му се учинило да има некога у соби. Он погледа у правцу прозора и замало што не викну. На тамном пољу црне чоје стајала је Украинка. Пуковник је хтео да зграби пиштољ, али га је девојка предухитрила. Она диже руку у којој је био револвер и рекавши: „Украина живи!" — испали метак у њега.

Када су у собу утрчали Хајнау и дежурни официр, тамо осим пуковника није било никога. Пуковник је седео заваљен у фотељи. У његовим мртвим отвореним очима заледио се израз ужаса.

Војници су под прозором нашли мртвог стражара; из његових леђа је штрчала дршка ножа.

На тргу је био на стражи војник Кранц. Он је касније причао, у поверењу, да је те ноћи видео како је дух обешене жене пошао према школи у којој је становао пуковник. Он је чак није ни зауставио, пошто је веровао да му се то само привиђа.

*

Ја сам заборавио овај догађај, као што сам заборавио и стотине других, које сам чуо поред ватре, у кровињари, рову и земуници. Међутим, пре извесног времена ја га се сетих и то под овим околностима:

Наредник Кривенко је са групом смелих људи упао у непријатељски бункер. Немци су се огорчено бранили. Са узвиком: „Украина живи!" — Кривенко је јурнуо први кроз врата бункера. Он је убио пет Немаца, али је и сам пао смртно погођен немачким метком.

Борци пренесоше рањеника под јелу и положише га у плитак ров у снегу. У наредниковом џепу нађосмо новчаник и у њему слику, на којој су биле четири младе девојке — плавооке, плавокосе и необично сличне једна другој. Ја сам такву сличност деце виђао само у оним породицама где срећа и љубав нису никада биле ничим помућене. Окренух слику и на полеђини прочитах речи: „Милом и драгом брату Фељи".

Нови јуриши

У ниском бришућем лету,
Пљуском куршума
Шибамо змију клету.
Летимо,
корачамо,
косимо!
Заставу осете,
свете,
На запад носимо!

Освета страшна
за крваве бусије,
За спаљена поља Русије,
За Крагујевац,
Праг,
Варшаву,
И шпанску крваву траву,
За логоре,
куршуме,
конопе,
За чизму под грлом Европе!

Јуриш!
Прелетимо
кланце и равнице,
Срушимо
из темеља
тамнице!

О, силна крила,
Блистава од росе,
Нека вас жеље тлачених,
Као зору жуђену,
Над брдима узносе!

Елисо моја,
Махни силније,
јаче,
Просврдлај даљине сиве!
Однеси ме тамо,
Гдје се бори
и плаче,
Гдје нам се диве!

Јуриш,
Јер сјутра
Ново ће племе дисати,
Нове се књиге писати,
Ново се сјеме сијати,
Ново нас сунце гријати!

Јуриш!
Иза првог врхунца
Зора нас чека!
Ура,
за слободно небо,
Ура —
за Човјека!

ЧЕДОМИР ВУКОВИЋ

»СИЛЕ«

ЋОСИЋ – ДИМИЋ

„Силе" су пре рата биле приказиване врло кратко време, да би затим биле забрањене. Као велики број драма, које су слободно третирале друштвене проблеме, „Силе" су биле забрањене зато што су указивале на известан број негативних појава у тадашњем друштву. Па ипак и за кратко време свог приказивања „Силе" су стекле велику популарност. Речи протеста, које је изговарао Ненад Бајкић, речи које су у себи садржале толико огорчености против свих мрачних сила, које спутавају човека, биле су увек бурно поздрављане.

Данас „Силе" не делују онако снажно као раније. Нови друштвени услови и пун развој народног живота умањују снагу самог дела. Данас ми на многе проблеме и на многе акције не гледамо само као на начин на који ћемо стећи задовољење или на који ћемо утешити пониженог човека у нама. Напротив, ми тражимо да свака акција има јасан циљ, да она произлази из односа друштвених сила и да буде унапред припремљена. Природно је да „Силе" нису могле на овај начин да третирају друштвене проблеме. Зато оне и нису уствари верна слика друштва кога описују, већ су само документат о приликама и условима под којима се развијала књижевност у бившој Југославији.

Главна личност драме, Ненад Бајкић, ступа у живот несвестан средине у којој живи. Он на сваком кораку тражи поштовање човека, искреност и поштење. А те особине су тако неповратно нестајале у доба када је прилив страног капитала био велики и када је грозница за новцем и богаћењем захватила масе трговаца, зеленаша и фабриканата. У тој нездравој средини, где су се у име новца продавали част, породица, имање, политичка уверења и пријатељство, човек који није потпуно свестан свога положаја нити позитивних снага које леже у друштву, мора да се осећа изгубљеним. Ненад Бајкић по свршетку гимназије ради као коректор у једном политичком листу. Рад у редакцији, безобзирна корупција и лаж у њој, стално указују Бајкићу на трулост друштва у коме политика служи прљавим интересима политичких шпекуланата, а не интересима народних маса. Изгледа да у целом друштву нема позитивних снага. Једина личност, која схвата сву прљавштину и нискост покваренога друштва јесте Андреја Дреновац. Али и он је, чак много више него остали, потпуни роб безобзирног искоришћавања својих послодаваца. Једино у тренуцима када је потпуно пијан он губи оно тешко осећање зависности и ништавности човека у себи. Тада он храбро иступа против свих сила неправде и корупције, да би одмах затим, када га глас главног уредника опомене на рад, постао поново послушан аутомат. Друга личност у драми, Александра Мајсторовић осећа да је друштво искварено, но она против тога не може да се бори. Цела њена личност одређена је њеним пореклом, васпитањем и наслеђеним особинама. У одлучним моментима, када треба раскинути са ранијим животом, она неће бити у стању да донесе ту одлуку. Остале личности чине низ људи код којих су позитивне особине човека сведене на најмању меру. У таквој средини Бајкић доживљује велике кризе. Њему није јасно да трговачки интереси вреде више него истина. Он не може да схвати да је потребно ради каријере жртвовати све оно што је добро у човеку, да је потребно жртвовати и љубав и пријатељство. То сазнање нагони Бајкића да руши све нездраве односе у друштву. И када доживи трагедију свога најбољег пријатеља он ће, изазван обесним смехом раскалашних и развратних људи, да пуца на проузроковаче те трагедије. Тај Бајкићев гест, окарактерисан као злочин, није ништа изменио у утврђеним друштвеним односима. Бајкићева је погрешка у томе што он није схватио потребу организоване борбе за извојевање права човека. Овако његов гест значи само лично задовољење угњетеног човека.

Режиски „Силе" су врло добро постављене. Помоћу покретне бине у многоме је појачан темпо радње, тако да она може нормално да се развија. Једино сцене из реакције нису у довољној мери живе. У њима се не осећа ужурбаност рада, нити има природног кретања личности.

ПОБЕДА ЈЕ ИЗВОЈЕВАНА

Сваке вечери узастопце топовске салве објављују нам да је ослобођен неки наш град. Пробуде се већ заспали пионири, неки пођу са манифестантима, неки не, али углавном сви знају и радују се, јер је Сарајево, које су Немци тако дуго и жестоко бранили, ослобођено, јер је Трст, који су италијански фашисти приграбили после прошлога рата, ослободила Југословенска армија, јер је цела Истра сада наша и биће наша, јер топовске салве најављују ослобођење многих наших градова и села. Али ове две-три вечери оне су некако продорније, поред ослобођења наших градова, главних градова федералне Словеначке и Хрватске, Љубљане и Загреба, оне најављују ослобођење читавог света — најављују капитулацију Немачке. Та вест као магнет привукла је све пионире, помешала их у гомиле манифестаната. Радујући се капитулацији Немачке, радујући се ослобођењу наших братских градова, радују се пионири слободи коју су њихови старији другови извојевали, радују се животу који долази у слободи. Нема више обесних Немаца да убијају њихове родитеље и другове, да их воде у логоре, да пале њихове домове, да им школе претварају у своје касарне. Дошла је слобода. Домове и школе ћемо поправити и изградити, земљу ћемо обновити и унапредити, створићемо срећнију будућност како друг Тито каже пионирима: »Ми хоћемо да вам створимо такву домовину, такву земљу у којој ћете бити срећни и весели, у којој ћете осетити плодове оног за што смо се ми, старији, борили«.

★

Прва приредба

Дилетантска група пионира из Сталаћа је давала своју прву приредбу. На програму је био позоришни комад »Код лекара«, рецитације »Тито—Стаљин«. Пионирски хор отпевао је »Ми чета смо бомбаша« и »Омладина земље ове«. Највеће одушевљење изазвао је пионир Божидар Матић, који је рецитовао »И ја волим Тита«. Новац са приредбе поделили су својим сиромашним друговима.

Добривоје Антић

НАЈВРЕДНИЈИ ПИОНИРИ ЧАЧАНСКОГ ОКРУГА

У чачанском округу најревноснији су пионири љубићског среза. Они редовно одржавају своје седнице, на којима дају предлоге за будући рад. До сада су формирани одреди у 22 школе и сви они спремају се за пионирски слет.

До сада су очистили доста њива од шашине, прекопали шест башта, свака од њих велика је по 2—3 ара. Ове баште засејали су сами. Поред великих количина старог материјала сакупили су недавно 5 кгр. семена од багрема. У селу Катрзи цео пионирски одред ишао је по шумама и рушио гнезда чавки и других штеточина.

Културни рад такође је развијен. Три одреда издају редовно своје зидне новине.

Пионири села Јанчића и Рожаца основали су фонд из кога ће помагати своје сиромашне другове и рањене борце.

Како пионири треба да буду најбољи ђаци то су почели да се такмиче у томе ко ће дати највише позитивних одговора. У одреду из Рожаца победиле су пионирке у лепом читању и учењу песама напамет, а пионири су победили у рачуну.

Исто тако они не занемарују ни спорт. Недавно су се такмичили у трчању, скоку у вис и даљину и бацању камена.

Из окружног штаба пионира

Пионирски одреди Крушевца добили су заставе

Првога маја, још од раног јутра почели су да долазе крушевачки пионири пред свој дом.

»Добићемо данас ознаке«, говорили су пионири-руководиоци. А дечаци и девојчице, који још до сада нису постали пионири са поносом су истицали: »Ми ћемо данас да се пријавимо у пионире«.

Начелник градског штаба пионира, п.поручник Цураковић, донео је заставе за оба одреда пионира. После смотре одреда друг Цураковић предао их је начелницима штабова одреда, а они су их предали најбољим ударницима рекавши им да заставе добро чувају и да у раду оправдају име заставника. Затим су пионири положили завет народу и другу Титу. Када је почело стављање ознака пионири су били пресрећни. Руководиоци са ознакама ишли су кроз град поред својих јединица и заједно са осталом омладином и народом прослављали Први мај.

Д. Ј.

„Наш дом биће лепши од омладинског"

Пионири из Бољевца добили су просторије за свој дом. Одмах су се дали на посао да га што боље уреде. Једни су кречили, други рибали, а трећи брисали прозоре и чистили око дома. »Наш дом биће лепши од омладинског дома« поносито каже пионир Бранко Милојковић и жури са кантом скоро већом од њега да донесе воду за рибање.

Пионири

Пионири, пионирке,
скупимо се сви у строј
са Титовом младом војском
да идемо ми у бој.

Сваког дана расте снага
и све нас је већи број
на рад, на рад, пионири,
да бијемо љути бој.

На учење, пионири,
полазимо сви у строј
са књигама у рукама
за незнањем хајд у бој.

ВЕСЕЛА ЦВЕТКОВИЋ
уч. II раз. гимназије
из Беле Паланке

Далматински пионири

ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ ЛЕЊИНА

Волођа је увек устајао у одређено време — причала ми је његова старија сестра Ана Илинична. — У пола девет је морао да буде у гимназији. Волођа се будио тачно у 7 часова. Њега није никад нико будио. Он се одмах облачио, јер није себи дозвољавао лешкарење у кревету. Облачио се брзо, као што је радио и све остало. Само у кошуљи, да не би упрљао блузу, он је прао зубе, темељно се умивао и одмах затим намештао кревет. Ред који је постојао у породици, захтевао је да деца сама свршавају своје послове. Девојчице су имале дужност да се брину о томе да одећа све деце буде увек ушивена и окрпљена. А постеље су сви морали намештати сами.

Пошто би се умио и обукао, Волођа би одмах почео да понавља научене лекције, које је увек спремао претходног дана увече. У међувремену је мајка припремала доручак. Сви чланови породице окупљали су се око стола за ручавање. Они нису пробирали, већ су јели све што би им било понуђено. Јело се није смело остављати на тањиру. На то је нарочито пазио Волођа, који је увек имао одличан апетит. Он се смејао онима који су млитаво јели.

— Погле, једе као да гура пуна кола сена уз брдо! Зато ћеш бити слаба и болесна — говорио је он својој сестри Ани, која је ујутру слабо јела.

Затим је мајка завијала у хартију ужину за њега и осталу децу. Волођа је пажљиво стављао ужину у торбу. Он је био врло срећан када је добијао јабуку као додатак. Пошто би попио чај, он би мирно седео десетак минута, јер му мајка није дозвољавала да одмах изађе напоље да не би прехладио грло. Тачно у осам и десет Волођа се брзо облачио, закопчавајући по пропису сва дугмад на оделу и одлазио.

Када би се вратио из школе, он би се задржао сат или два напољу, ако је време било лепо. Он се врло радо играо клиса и лопте, а нарочито »козака и разбојника«. Увек су га бирали за вођу. Он није штедео себе бранећи своје другове. Волођа је био праведан у игри и никада није допуштао туче. Пошто је био снажан, сви слабији дечаци су били под његовом заштитом. Волођа се старао да нико никог не вређа. Он није подносио туче, никада није у њима учествовао и увек је прекидао игру чим би отпочела свађа.

— То није игра — говорио је он. — То је свињарија и ја нећу у њој учествовати.

Деца су га волела и слушала. Она су га бирала за судију у свим спорним питањима. Његова решења су била праведна. Понекад се дешавало да је он сам себе критиковао, доказујући деци да је неправедно поступио као вођа у игри. То је одушевљавало децу и допринело томе да је Волођа стекао међу њима велики углед.

На ручку се окупљала цела породица. Сви су весело ручали, причајући о догађајима који су се десили у току дана. Мајка и отац су стрпљиво и пажљиво слушали децу, интересујући се за све њихове послове.

Мајка је захтевала да деца једног дана говоре међу собом руски, другог дана француски, трећег немачки. То је много олакшавало учење језика, које је Волођа знао савршено. Осим тога, он је касније савладао талијански и пољски језик. Одмах после ручка, он би почео да спрема лекције, радећи пажљиво и са вољом. Још од нижих разреда гимназије необично је заволео грчки и латински језик. Учење тих језика обично није ишло од руке ученицима, док их је он лако савлађивао. Он је учио из свих предмета више него што би му задали у школи; читао је књиге, писао изводе, препричавао прочитане ствари, решавао задатке. Он је стално био одличан ђак и као такав био је увек награђиван при преласку из разреда у разред. По положеној матури добио је као најбољи ученик златну медаљу.

Код куће је имао свој сто за којим је учио, а касније су му набавили и посебан орман. Све његове ствари су биле чисте. Књиге су му биле укоричене и увијене у хартију, а свеске уредне. Једног дана, вадећи перо из мастионице, попрскао је свеску мастилом. То га је много узбудило. Он је пажљиво извукао убрљани лист из свеске, ушио други и одмах преписао све три стране. Када је учио, Волођа је био сконцентрисан; ништа га друго није интересовало. Пошто би спремно задатке, он је стављао књиге и свеске у торбу, а све остало у фијоку од стола, или у своју библиотеку која се налазила на полицама ормана.

После учења он се весело играо са сестром Ољом. Тачно у осам часова увече цела породица је пила чај и вечерала, а у пола девет Волођа је ишао да се умије пре него што ће ићи да спава и, пошто би пожелео свима »лаку ноћ«, легао би и одмах заспао.

Волођа је био понекад несташан, али је био послушан. Речи оца и мајке биле су за њега закон. Он је савесно извршивао све оно што су му они говорили. Био је нежан и пажљив. Сви су га у породици волели.

Волођа је ускоро скренуо на себе пажњу целе околине својом великом обдареношћу, вољом, марљивошћу у учењу и жељом да све зна и што је могуће више чита и учи.

Влад. Бонч - Бруевич

«Пионирска Правда«

Уредништво и администрација: Београд, Краљевића Томислава 11 — тел.: 44-204 и 44-246. — Штампарија »Млади Борац«, Београд, Милоша Великог 14